

Vastaus kirjalliseen kysymykseen henkirikoksen uhrien omaisten tilanteesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Sarkkisen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 256/2021 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä henkirikoksen uhrien omaisten tilanteen ja palvelujen parantamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Oikeusministeriö pitää erittäin tärkeänä, että rikoksen uhrin ja hänen omaistensa asema ja tarpeet huomioidaan kattavasti lainsäädännössä. Henkirikoksen uhrien omaisten asemaa kehitetään pääministeri Marinin hallitusohjelman pohjalta monipuolisesti yhtäältä heille suunnattujen tukitoimien ja palvelujen ja toisaalta heidän korvausoikeudellisen asemansa osalta. Hallitusohjelmassa on kirjaus rikoksen uhrin ja henkirikoksen uhrin omaisten paremman tuen turvaamisesta ja mahdollisuudesta saada korvauksia Valtiokonttorilta.

Henkirikoksen uhrien omaisten tuen kehittämiseen oikeusministeriö ilmoitti loppuvuonna 2019 haettavaksi 45 000 euron hankeavustuksen. Etusija oli hankkeella tai toiminnalla, joka edistää eri tahojen yhteistyötä, sensitiivistä ja osaavaa uhrin kohtaamista sekä palveluohjausta henkirikoksen uhrien omaisten tuen vahvistamiseksi ennen rikosoikeudellista menettelyä, sen aikana sekä sen jälkeen. Avustuksen kohdentamisen taustalla oli hallitusohjelmakirjaus henkirikoksen uhrin omaisten paremman tuen turvaamisesta.

Valtionavustus myönnettiin MIELI Suomen Mielenterveys ry:lle käytettäväksi 2020-2021 henkirikoksen uhrien omaisten tuen kehittämistä koskevaan Rikosuhripäivystyksen (RIKU) hankkeeseen, jossa hankekumppanina on Huoma – Henkirikoksen uhrien läheiset ry. Hankkeen tavoitteena on parantaa henkirikoksen uhrien omaisten tukipalveluja ja niihin ohjautumista. Osatavoitteina on vahvistaa osaamista koulutuksella, kehittää selkeät palvelupolut sekä luoda RIKUlle työparimalli. Yhteistyökumppaneina ovat paikalliset yhteistyöverkostot, joiden kanssa hankkeessa laaditaan kuvaukset paikallisista palvelupoluista ja prosessinkuvaukset palveluihin ohjaamisesta. Maaliskuussa 2021 avustuksen käyttötarkoitusta laajennettiin oikeusministeriön päätöksellä siten, että avustusta saa käyttää myös Huoman esittelyvideoon. Video tukee muiden toimijoiden ymmärrystä Huoman roolista ja vertaistuen merkityksestä uhrien omaisten pitkäkestoisessa tukemisessa.

Hankkeen odotettuna tuloksena on, että yhä useampi henkirikoksen uhrin omainen saa yksilöllisten tarpeidensa mukaista palvelua ilman omaa erityistä aktiivisuutta. RIKUn toimintojen osalta

tarkoituksena on, että hankerahalla kehitetty toimintamalli on mahdollista toteuttaa osana julkisen palveluvelvoitteen mukaista yleistä uhrien tukipalvelua.

Rikoksen uhrin oikeudesta korvauksiin valtion varoista säädetään rikosvahinkolaissa (1204/2005, jäljempänä RVL). Henkirikoksen uhrin läheisellä on lain nojalla oikeus saada valtion varoista korvausta mm. läheisen henkilön kuolemantapauksen seurauksena heille aiheutuneesta henkilövahingosta johtuvista tarpeellisista sairaanhoitokustannuksista ja ansionmenetyksestä, esimerkiksi masennustilan vaatimasta hoidosta ja aiheuttamasta työkyvyn heikentymisestä. Valtiokonttorin tilastojen perusteella sairaanhoitokustannuksia on maksettu vuosittain keskimäärin 8 000 euroa ja ansionmenetykskorvauksia noin 25 000 euroa. Kärsimyskorvausta surmansa saaneen läheisille ei voimassa olevan RVL:n nojalla makseta valtion varoista.

Oikeusministeriössä on valmisteilla arviomuistio RVL:n kehittämistarpeista ja tässä yhteydessä arvioidaan myös mahdollisuuksia henkirikosten uhrien läheisten korvausoikeudellisen aseman parantamiseen. Lisäksi arvioitavaksi tulevat muun muassa korvausten hakuprosessin kehittämistarpeet. RVL:n muutostarpeet arvioidaan kokonaisuutena muistion ja lausuntokierroksen jälkeen.

Helsingissä 12.5.2021

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson